

پیشگفتار

در نیمه اول قرن پنجم هجری گروهی از ترکهای مهاجر به رهبری خانواده سلجوقی وارد خراسان شدند. در این هنگام حکومتهای محلی متعددی در ایران حکومت می کردند و داعیان خلافت رقیب، فاطمیان مصر، در عراق و ایران بسیار فعال بودند. با تسخیر ایران و متمرکز کردن قدرت در بغداد، سلجوقیان به خلافت متزلزل عباسی حیات دوباره بخشیدند و با راهنمایی دیوانسالاران و نظریه پردازان ایرانی نظام دوگانه‌ای به وجود آوردند که در آن نهاد خلافت ناظر امور معنوی و نهاد سلطنت مأمور اجرای امور دنیوی گردید. خوشبختانه منابع دست اول قابل توجهی از این دوره به جا مانده است و محققان برجسته غربی - از جمله: لمبتن، کلود کاهن، و. بارتولد، ک. ا. باسورث و دیگران - گامهای مؤثری در شناسایی جنبه‌های مختلف این دوره حائز اهمیت برداشته‌اند که برخی از آثارشان به زبان فارسی ترجمه شده است. در این بررسی کوشش به عمل آمده است که تاریخ دودمانی، ساختار سیاسی، اداری و مالی امپراطوری سلجوقی تقدیم دانشجویان رشته تاریخ گردد، به این امید که پیشینه‌ای باشد برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از آثار ارزشمند دانشمندان یاد شده. در اینجا لازم می‌دانم از سرکار خانم ابراهیمی برای حروفچینی این نوشته سپاس‌گزاری کنم.

ملیحه ستارزاده

دانشگاه شیراز